

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

SERIES 2: 93 - MINHAG - OUTLINE AND OVERVIEW OU ISRAEL CENTER - SUMMER 2024

A] CATEGORIES OF MINHAG

1. ונגד הצפיה לאמר בא עד אליהם ולא שב והמנהג כמנהג יהוא בן נמשי פי בשגערון ינהג.

מלכים ב' ט"ז

The only use of the word מנהג in Tanach relates the driving of Yehu. Our path in this world is called the דרך ה'. The way we find our way is the הלכה and our individual style of travel is מנהג.

The topic of minhagim is broad and complex and there are different ways in which to categorize minhagim¹:-

A1] CATEGORIZING MINHAGIM BASED ON WHO CREATED THEM

1. Minhagim created by the Nevi'im or Chazal which bind all of Klal Yisrael.
2. Local Minhagim created after the Chatimat HaShas which were made by Rabbis and accepted by their community.
3. Local Minhagim created by communities based on the behavior or practice of the people and accepted as binding on their descendants. We will see if this is the same as 'minhag hamakom'.
4. Minhagim created by families.
5. Minhagim created by individuals.

A2] CATEGORIZING MINHAGIM BASED ON THEIR TYPE

1. Mitzvot based on Minhag Nevi'im or Chazal.
eg - Arava on Hoshana Rabba², Hallel on Rosh Chodesh³.
2. Minhagei Issur - refraining from an otherwise permitted practice in order to create a fence or protection for a halacha or mitzva.
eg - kitniyot on Pesach, not eating milk and fish together.
3. Minhagei Pesika - communal acceptance of certain halachic positions.
eg - the general practice for Ashkenazim to follow the Rema and Sefardim to follow the Beit Yosef (although there are many exceptions).
4. Minhagei Mamonut - customs in money matters which people have adopted to transact commercial deals, even though these may not accord with the usual halachic requirements of kinyanim.
eg - a handshake, the fall of an auctioneer's gavel, mutual obligations between an employer and employee⁴, and where the law follows the local custom⁵.
5. Minhagei Eida - ethnic practices and traditions which different communities developed over time
eg - tefilla, nusach, life-cycle events.
6. Minhagei Taut - mistaken minhagim which may have been started with good intentions, but which are inconsistent with other halachic principles.

1. An excellent resource is *The Role and Challenges of Minhag in the 21st Century*, Rabbi David Brofsky - <https://www.torahmusings.com/2016/05/role-challenges-minhag-21st-century/>. See also *The Making of A Minhag*, R. Moshe Walter, Feldheim (2018). Both of these resources were very helpful in preparing elements of this shiur.

2. Succah 44a.

3. Ta'anit 28b.

4. See Mishna Bava Metzia 6:1.

5. See Mishna Succa 3:11, Ketubot 6:4, Bava Metzia 11:1.

2. בשבת אומרים 'ופרוס עלינו סוכת שלום'. וכן כתבו הגאונים ועוד נוהגין בטוליטולה שלאחר שאמרו פסוק 'ושמר' אומר ברכת המולך, אלא שמשנין בפתחתה במקום 'ראו עינינו' אומר 'ישמחו השמים ותגל הארץ'. זוה מנהג טעות. שלא תקנו ברכת המולך אלא לפי שתקנו לומר פסוקים שיש בהם י"ח אזכרות תקנו לומר ברכה אחריהם. וכיון שא"א פסוקים בשבת למה יאמרו הברכה שתקנו בשבילם?

טור אורח חיים הלכות שבת סימן רסז

The Tur records a minhag that some communities included in the Friday night davening an adjusted version of the extra beracha - 'yiru eineinu' - which is said in chu'l. This is a mistaken minhag since the only reason for that extra beracha (which mentions 'Baruch Hashem' 19 times) is the weekday Amida of 19 berachot. On Shabbat, the extra beracha has no purpose whatever.

7. Minhagei Shtut - a foolish minhag which must be stopped because it breaches other halachic principles.

3. יש אומרים דאין מתאבלין על בן הראשון או בן הבכור שמת לאדם. ובבכור נותנין טעם כיון שהוא קדוש לה' אין ראוי להתאבל עליו שאינו שלו. אבל מנהג שטות וטעות הוא, אלא חייבים להתאבל עליהם

לבוש יורה דעה סימן שעד סעיף יא

Some minhagim go directly against halacha and are labeled 'minhag shtut' - a foolish minhag which must be stopped. For instance, some people suggested that there should be no mourning on the death r'l of a first-born son since he 'belongs to God' in some sense. This is totally incorrect.

4. אבל אם היה איסור בדבר אפילו איסור דרבנן פשיטא שהיה מבטל המנהג.

פרי חדש אורח חיים סימן תצו סעיף ב

A minhag which results in a halachic prohibition must be abolished.

B] THE IMPORTANCE OF MINHAGIM

5. אמר רבי תנחום בר חנילאי - לעולם אל ישנה אדם מן המנהג. שהרי משה עלה למרום ולא אכל לחם, מלאכי השרת ירדו למטה ואכלו לחם.

בבא מציעא פו:

Chazal saw minhag as part of the spiritual reality - even the angels consider themselves bound by it!

6. אמר ליה שבור מלכא לרב חמא: קבורה מן התורה מניין? אישתיק ולא אמר ליה ולא מידי. אמר רב אחא בר יעקב: אימסר עלמא בידא דטפשא. דאיבעי ליה למימר (דברים כא:כג) כִּי־קָבַר [תִּקְבְּרֶנּוּ בְּיָוֵם הַהוּא] ונימא מדאיקבור צדיקי (רש"י - אברהם יצחק ויעקב). מנהגא בעלמא. מדקבריה הקדוש ברוך הוא למשה! - דלא לישתני ממנהגא. (רש"י - אלמא דעתו הסכימה. ומשני: דילמא כי היכי דלא לישתני משה ממנהגא דעלמא.)

סנהדרין מו:

Chazal express the centrality of minhag by suggesting that even God would not deviate from it!

7. יג.... וכל י"ג נשיאים כל אחד היתה לו כוונה בפני עצמו כמו שתמלא צרבות (במדבר רבה יג:ד). על כן מפרש קרבן של כל אחד ואחד בפני עצמו, ולא אמר בקצרה פלוני הקריב גם כן כפלוני. וכל כוונתם לתיקון קיום העולם ונגד האצות ואמהות שהם מעמידו העולם. ואז זהוקם המשכן של מטה צמילואו ועוצו אז הוקם המשכן של מעלה לעומתו.
יד. ... כל ענין כוונת י"ג נשיאים היה לקיום העולם ותקונו אף שיהיו נפרדים צוונתם וזהשגתם כמו שכתבתי (אות יג). ולכל אחד היה ענין בפני עצמו. מכל מקום כולם נשתוו לכלל ענין הזה. וזה מתורן מה שנאמר (במדבר ז:פד) זאת תגפת המזבח ציוס המשח אלו. וקשה - איך אמר שנתחנך 'ציוס המשח', והלא לא נתחנך אלא עד י"ג יום. אלא הענין - כולם נמשכו אחר מחשבת נחשון רק שאין כל הנשיאים עולים בסגנון אחד. כמו י"ג לירופי שם הוי"ה, ששרשם שם ידו"ד. וזהו מרומז צמדרש רבה (במדבר רבה יד:ב) שאמר זה הכתוב ללמדך שכל השבטים הם שוים וחציבים כולם כאחד לפני הקדוש ברוך הוא. שהעלה עליהם הכתוב כאילו ציוס הראשון הקריבו כולם כאחד לקיים מה שנאמר (שיר השירים ד:ז) כָּךְ יִפְהָרְעֵי־אֵי וְמוֹס אֵין כָּךְ.

של"ה פרשת נשא תורה אור

The Shela understands that the different approaches of each tribe were essential to express the perfection of the whole.

8. כל תקנת הקהלות ומנהגם של קהלות תורה היא ובכל כיוצא בזה יש לומר מנהג מבטל הלכה.

שו"ת הרשב"א חלק ה סימן רפו

Some minhagim are so central to our practice that they have a status of Torah which even 'cancels out halacha'!

9. גם כתבת שאין לשנות המנהג מפני הלעז. **מנהג זה גהנם למפרע**. שאם שוטים נהגו חכמים לא נהגו. ואפילו מנהג הגון אינו עוקר הלכה אא"כ רופפת.

ש"ת בעלי התוספות סימן יא

On the other hand, other poskim stress that some minhagim are terrible - hence minhag spelled backwards is Gehonom - and minhag can only override halacha in very limited situations, such as where the psak is unclear.

C] MINHAGIM CREATED BY NEVI'IM OR CHAZAL

10. בית דין שגזרו גזרה או תקנו תקנה והנהיגו מנהג ופשט הדבר בכל ישראל, ועמד אחריהם בית דין אחר ובקש לבטל דברים הראשונים ולעקור אותה התקנה ואותה הגזרה ואותו המנהג, אינו יכול עד שיהיה גדול מן הראשונים בחכמה ובמנין.

רמב"ם הלכות ממרים פרק ב הלכה ב

Certain types of Rabbinic of the Sanhedrin and Chazal took effect as 'minhag'.

11. כל מי שאינו עושה כהוראתן עובר בלא תעשה שנאמר (דברים יזיא) **לֹא תִסּוּר מִן־הַדְּבָר אֲשֶׁר־ יְגִידוּ לָךְ יְמִין וְשְׂמָאל**. אחד דברים שלמדו אותן מפי השמועה והם תורה שבעל פה, ואחד דברים שלמדו מפי דעתם באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן ונראה בעיניהם שדבר זה כך הוא, ואחד דברים שעשאו סייג לתורה ולפי מה שהשעה צריכה והן הגזרות והתקנות והמנהגות.

רמב"ם הלכות ממרים פרק א הלכה ב

This has the full force of Rabbinic Law according to the Rambam and is included⁶ in the mitzvah of Lo Tasur.

12. רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי, חד אמר: ערבה יסוד נביאים, וחד אמר: ערבה מנהג נביאים.

סוכה מד.

13. **יסוד נביאים הוא** - תקנת נביאים אחרונים חגי זכריה ומלאכי, שכיו ממתקני תקנות ישראל צאנשי כנסת הגדולה. **מנהג** - הנהיגו את העם ולא תקנו להם. **ונפקא מינה דלא צעיא צרכא** דליכא למימר 'ולונו', דאפילו צלל לא תסור ליתא.

רש"י שם

Sometimes there is a debate as to whether the origin of a Rabbinic Law lies in minhag or 'takana'. One of the practical implications to this debate is whether we make a beracha on the mitzvah.

14. והשתא דידיעין בקביעא דירחא מאי טעמא עבדין תרי יומי? משום דשלחו מתם: **הזהרו במנהג אבותיכם בידיכם - זמנין דגזרו שמדא ואתי לאקלולי**.

ביצה ד:

Second Day Yom Tov in chu'l is described in the Gemara as a minhag created by Chazal.

15. אבל היום שבני ארץ ישראל סומכין על החשבון ומקדשין עליו אין יום טוב שני להסתלק מן הספק **אלא מנהג בלבד**.

רמב"ם הלכות יום טוב פרק ו הלכה יד

16. ה בזמן הזה שאין שם סנהדרין ובית דין של ארץ ישראל קובעין על חשבון זה, היה מן הדין שיהיו בכל המקומות עושין יום טוב אחד בלבד, אפילו המקומות הרחוקות שבחוצה לארץ כמו בני ארץ ישראל. שהכל על חשבון אחד סומכין וקובעין. **אבל תקנת חכמים היא שיהיו במנהג אבותיהם שבידיהם**.

רמב"ם הלכות קידוש החודש פרק ה הלכה הו

In defining that exact status of Second Day Yom Tov there is a discussion as to whether it is a 'minhag' or a 'takana'⁷

6. Whether Rabbinic Law is included in the Torah mitzvah of Lo Tasur is a major dispute amongst the Rishonim. The Rambam's position is that it is certainly included. The Ramban rules that it is not. According to the Ramban's view, our obligation to keep Rabbinic law is derived from that law being an ongoing revelation of 'ratzon Hashem'. Rav Elchanan Wasserman has a detailed explanation of this, which goes beyond the ambit of this shiur.

7. One of the potential practical implications of this distinction is whether the regular rules of minhag would apply. If so, those visiting Eretz Yisrael but with intention to return to chu'l would keep their original minhag and have to keep 2 days in Israel. If the basis of the law is a takana, then it may be possible to argue that the takana was that those in Eretz Yisrael for Yom Tov should keep 1 day.

D] MINHAGIM CREATED BY LATER POSKIM

17. עיקר המנהג שעושים על פיו - והוא שרוב הקהל יתייעצו עם זקני הקהל ויתקנו תקנה כמה שיתקנו ויקיימו אותה - זהו המנהג. ואפילו לאחר שנים אם לא ידעו הך עקרו אלא שהיה מחזיק בכך והיה עומד בחזקתו.

שו"ת הרי"ף סימן יג

The Rif (11th century N. Africa) understands that minhag can be initiated by the people following consultation with the senior poskim of the time. These poskim may then direct the people to act in a certain way and create a minhag. Even if the original reason for the minhag is no longer clear the minhag remains in force.

18. במקום שההלכה רופפת בידך, הלך אחר המנהג. פי' אם יש רפיון בהלכה, שאין ברור לך כמי נפסקה ההלכה, וראית שנוהגין, הלך אחר המנהג. דיש לתלות שנראה לגדולים שהנהיגו המנהג שהלכה כן.

שו"ת הרא"ש כלל נה סימן י

This is especially true in areas where the halacha is not entirely clear. The minhag of the people, adopted with the implied or explicit approval of the senior poskim of the time, can sometimes define the direction of the halacha.

19. הילכך צריך לומר שיש חילוק במנהגים דמתניתין איירי במנהג חשוב שנהגו בני המקום על פי ת"ח ותלמיד חכם נהג עמם. אבל מנהג גרוע של בני המדינה שנהגו מעצמם דבר אחד מותר להתירן שלא בפניהם ...

רא"ש מסכת פסחים פרק ד סימן ג

The Rosh stresses the important distinction between minhagim that were authorized by a talmid chacham and other, lesser minhagim, which were initiated by the people themselves.

- What is the source of the obligation to keep such a minhag?

D1] HASAGAT G'VUL

20. לא תסיג גבול רעה אשר גבלו ראשונים בנחלתך אשר תנחל בארץ אשר ה' אלהיך נתן לך לרשתה.

דברים יט:יז

The Torah prohibits moving a boundary fence 'set by those who lived earlier'.

21. חייב כל אדם לבלתי שנות המנהג. דאמרינן מנלן דמנהגא מילתא היא דכתיב - אל תסיג גבול רעה אשר גבלו ראשונים.

שו"ת רב שרירא גאון מובא בתורה תמימה דברים יט:יז אות לב

The Geonim saw this as a source⁸ for the binding nature of minhag.

22. חייב כל אדם לבלתי שנות מנהגם. דאמרינן מנלן דמנהגא מילתא היא שחומר אל תסיג גבול רעה אשר גבלו ראשונים.

טור חושן משפט סימן שש

This is also ruled by the Taz on Shulchan Aruch.

23. אסור זה גם לשמירת מנהגים העתיקים כי המנהגים הם חוקים שלא נכתבו - תקנות אנשים מימי קדם ילדים מן הדין הוא שינחלו מאבותיהם, מלבד נכסיהם מנהגי אבות שבהם גדלו וחיו מעריסת ילדותם. ולא יבוזו להם משום שנמסרו בלא תעודה שבכתב.

פילון האלכסנדרוני⁹ 'על החוקים המיוחדים' 149-150 על הפסוק לא תסיג גבול רעה אשר גבלו ראשונים

Philo of Alexandria (1st century) writes that minhagim are our inheritance from earlier generations and, as such, form part of our Mesora.

24. ואיתאמר משמיה דרבינו צדוק הכהן מלובלין זצ"ל דעכשיו שנכתב תורה שבעל פה משום (תהלים קיט:קכו) עת לעשות לה' הִפְרֵנו תְּנַחֲתֶךָ כמבואר בגיטין (ס), הרי מנהג ישראל הם עיקר תורה שבעל פה.

ספר אמרי ברוך, תוקף המנהג בהלכה, הקדמה

The Imrei Baruch of Vizhnitz understands that minhag represents what remains of true Torah Shebe'al Peh.

8. The Torah Temima points out that the use by Rav Sherira Gaon of the word 'amrinan' suggests that he is quoting from a source in Chazal.

9. Philo of Alexandria was a Hellenized Jewish philosopher who was not part of the tradition of Chazal. He does, however, present a window on the a Judeo-Hellenic perspective on Torah. Note that Rabbi Dr Samuel Belkin (1911-1976), Dean of YU and musmach of the Chafetz Chaim, wrote his PhD thesis on Philo and the Oral Law.

25. אֶל־תִּסַּג גְּבוּל עוֹלָם אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבוֹתַיךָ.

משלי כב:ח

The concept of 'boundaries' set by earlier generations also appears in Mishlei.

26. אֶל־תִּסַּג גְּבוּל עוֹלָם - א"ר שמעון בן יוחאי אם ראית מנהג שעשו אבותינו אל תשנה אותו. כגון אברהם תקן תפלת השחר, יצחק תפלת המנחה, יעקב תפלת ערבית. שלא תאמר אף אני אוסיף אחרתי! תלמוד לומר אשר עשו אבותיך. א"ר יוחנן לא עשו אלא לכל הדורות.

ילקוט שמעוני משלי רמו תתקס

Chazal also relate that verse to minhag.

D2] TORAT IMECHA

27. נִשְׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אֶבְיָדָה וְאֶל־תִּטַּשׁ תּוֹרַת אֲמִיךָ.

משלי א:ח

28. אַל תִּטּוֹשׁ תּוֹרַת אֲמִיךָ - מִנְהַג מִקוּמָךְ.

רש"י חולין צג:

While 'musar avicha' is law set out in the halachic system, 'Torat imecha' relates to the mimetic tradition of minhag.

29. בערב פסח קודם חצות תלוי במנהג. מקום שנהגו לעשות עושין כל המלאכות אפילו שלא לצורך המועד ובמקום שנהגו שלא לעשות אין עושין. ואף בניהם אחריהם עד סוף כל הדורות הדרים בעיר הזאת אינן רשאים לשנות ממנהג אבותיהן משום שנאמר ואל תטוש תורת אמיך.

שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן תסח

This is ruled by the Shulchan Aruch HaRav.

E] MINHAGIM CREATED BY COMMUNITIES

30. מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות עושין. מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין. ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין או ממקום שאין עושין למקום שעושין - נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם, ואל ישנה אדם מפני המחלוקת.

משנה פסחים פרק ד משנה א

The Mishna sets out the concept of 'minhag hamakom' whereby a person is bound by the customs of their community, even when temporarily visiting a different community. Nevertheless, when visiting, they should adjust their regular practice so as not to cause machloket. However, once they move permanently to a new community, they switch to the customs of that new community.

- Although the Mishna expresses this concept in terms of the place - *minhag hamakom* - many authorities¹⁰ understand that it really connects to the community that lived in that place. As such, even if the community moves, the minhag may continue.
- Also, unlike a personal or individual custom, most poskim understand that one cannot perform *hatarat nedarim* to be released from a community minhag. The only way to remove oneself from those customs is to move to another community.

31. הלל אומר אל תפרוש מן הצבור

משנה מסכת אבות פרק ב משנה ד

A person should never separate themselves from the community.

- R. Moshe Soloveitchik understood the Rambam to rule that the mitzva to follow communal minhag is based on this requirement not to separate from the community¹¹.

10. See Rivash (YD 399).

11. See Nefesh HaRav p.235.

32. ואין בזה מנהג שדבר שאינו מצוי אין בו מנהג

רמב"ם הלכות שחיטה פרק יא הלכה יג

On that basis, the Rambam rules that communal minhag must be something that is usual and widely practiced.

33. אמרו לו: רבי, שכח ולא הביא סכין מערב שבת מהו? אמר להן: הלכה זו שמעתי ושכחתי. אלא, הנח להן לישראל אם אין נביאים הן - בני נביאים הן. למחר, מי שפסחו טלה - תוחבו בצמרו, מי שפסחו גדי - תוחבו בין קרניו. ראה מעשה וזיכר הלכה, ואמר: כך מקובלני מפי שמעיה ואבטליון.

פסחים סו.

Communal minhag is respected in halacha as the Jewish people as a whole are close to prophecy.

34. ה אלו שהם מבקשין להתנבא הם הנקראים בני הנביאים. ואע"פ שמכוונים דעתם אפשר שתשרה שכינה עליהן ואפשר שלא תשרה.

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ז הלכה ד, ה

'Bnei Nevi'im' are those people who are capable of prophecy even if not assured that they will receive it.

35. הרי מבואר לנו דמה שהמנהג מוסכם אצל כל ישראל הוא על פי רוח הקודש. שהש"י הופיע ביניהם וממש כעל פי נביא הנהיגו, כי על ידי הרצון והמעשה לשם שמים מאיר השי"ת בכלל כנסת ישראל רוח הקודש איך לנהוג.

יד אליהו, פסחים סי' כה

The Jewish people as a whole act with a form of ruach hakodesh which has a significant impact on the halachic process.

36. בית דין שנראה להן לגזור גזירה או לתקן תקנה או להנהיג מנהג צריכין להתיישב בדבר ולידע תחלה אם רוב הצבור יכולין לעמוד בהן או אם אין יכולין לעמוד. ולעולם אין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולין לעמוד בה.

רמב"ם הלכות ממרים פרק ב הלכה ה

When the Sanhedrin was considering making new legislation it had to first take into account the will and ability of the people to keep it.

37. כל הלכה שהיא רופפת בבית דין ואין אתה יודע מה טיבה צא וראה היאך הציבור נוהג, ונהוג.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשר שני פרק ה

The Rosh we saw above is based on this Yerushalmi. When clarification in halacha is needed, one option can be to see what the people actually do.

38. ועיקר התורה הכתובה מנין אנו יודעים כי היא תורת משה שכתבה מפי הגבורה? אלא מפי עם ישראל, הנה אלו המעידים עליה, גם הם מעידים כי במעשה זה יצאנו ידי חובותינו וכי כן העתיקו בקבלה מפי הנביאים הלכה למשה מסיני. ודברי הרבים הוא המוכיח על כל משנה ועל כל גמרא. ויותר מכל ראייה פוק חזי מה עמא דבר - זה העיקר והסמך. ואחר כך אנו מביטים בכל הדברים שנאמרו במשנה או בגמרא בעניין הזה. ומה שיעלה מהם ויתרץ כאשר עם נפשנו - מוטב, ואם יש בה כלום שלא יתכוין כאשר בלבבנו ולא יתברר בראיה - אינו עוקר את העיקר.

רב האי גאון, תמים דעים, קי"ט

Halacha validates communal practice but practice also validates halacha!

F] MINHAGIM CREATED BY FAMILIES

39. בני ביישן נהוג דלא הוּוּ אזלין מצור לצידון במעלי שבתא. אתו בנייהו קמיה דרבי יוחנן, אמרו לו: אבהתיך אפשר להוּ, אן לא אפשר לן. - אמר להוּ: כבר קיבלו אבותיכם עליהם, שנאמר שמע בני מוסר אביך ואל תטש תורת אמת.

פסחים נ:

In this case of family¹² minhag we see that the custom of the parents - not to travel on Fridays - was binding on the children, even though it had become inconvenient to them.

12. There is a debate as to whether Beishan is a family name or a location. If the former, then this source impacts family minhagim. If the latter, the source is dealing with a community minhag (*minhag hamakom*) and, as such, will not restrict later generations in a family from breaking with an earlier family minhag.

40. גלו ממקום למקום וביקשו לחזור בהן, ייבא כהדא דא"ר בא: בני מיישא קיבלו עליהן שלא לפרש בים הגדול. אתון שאלון לרבי. אמרין ליה אבותינו נהגו שלא לפרש בים הגדול אנו מה אנו? אמר להן מכיון שנהגו בהן אבותיכם באיסור אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי נפש. ואין אדם נשאל על נדרו!! תמן משנדר נשאל ברם הכא אבותיכם נדרו. כל שכן יהו מותרות! א"ר חנניה לא מן הדא אלא מן הדא. ר' תלמידיה דר' יודה הוה דר' יודה אמר אסור לפרש בים הגדול.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פסחים פרק ד הלכה א

In the parallel text in the Yerushalmi, the restriction is upheld not due to the family minhag but because the posek consulted ruled that it was objectively prohibited. On the issue of whether family minhag is binding, the Yerushalmi is not conclusive but leans towards the position that it is not necessarily.

41. ופיו צירושלמי כי לפרש צים שאלוהו ואסר להם משום דסבר אסור לפרש צים הגדול. אבל זה אפילו נדר נשאל ומתירין לו ולא אסר אלא דסבר אסור לפרש צים.

רבינו חננאל פסחים נ:

Rabbeinu Chananel rules that such a neder can be released.

42. אמר מר עוקבא: אנהא להא מלתא חלא בר חמרא לגבי אבא. דאילו אבא - כי הוה אכיל בשרא האידנא לא הוה אכל גבינה עד למחר עד השתא. ואילו אנה - בהא סעודתא הוה דלא אכילנא, לסעודתא אחריתא - אכילנא.

חולין קה.

Private practices of family members are NOT necessarily binding on their descendants¹³ as we see in the case of Mar Ukva, whose father waited 24 hours between meat and milk. Mar Ukva only waited from meal to meal.

43. דא"כ האיך מלאנו ידינו ורגלנו בכל דור ודור וזכר עת וזכר שעה וזכר מקום שיש חסידים מופלגים צמילי דחסידות וצתעניתים ואין הצנים נוהגים צמילי דחסידות ההם, אף כי גם הם לדיקים וישרים. ואם כפי שאלתך היה לך לשאל גם צחיי אצריך וכל איש ישראל שיקבל על עצמו או יתחיל לנהוג איזה דבר כגון לעמוד צחשמות הצוקר ולטבול בכל ע"ש, תקף יהיו גם צניו חייבים להתנהג כן וכן כל הדורות הצאים ממנו עד אלף דור!?

שו"ת חוות יאיר סימן קכו

The Chavot Yair writes that it cannot be the the pious behavior of a specific individual, such as to daven netz every day or go to the mikve ever Friday, would bind all their descendants for a thousand generations!

• Some poskim rule that, where a person takes on a custom with explicit intent to bind his descendants, this will be binding upon them¹⁴. On that basis, some families have a family mesora not to eat turkey¹⁵.

44. אין לשנות שום מנהג מהמנהגים הקבועים ... וזאת תורת האדם השלם, לאחוז במעשה האבות ולא יטה ימין ושמאל. דאם יבוא לסמוך כל אחד על פי הכרעתו ושיקול דעתו, ולתקן כפי אשר יכשר בעיניו, ולא יחוש למי שקדמוהו. היום יתבטל מנהג אחד ולמחר שתיים וכן למחרתו, וממילא כל המנהגים יעדרו ותהיה תורה חדשה בכל דור ודור. וימשך מזה לפשוט גם בדברים שנהגו בהם איסור על פי גדול הדור ושופט אשר יהיה בימים ההם, ועבירה גוררת עבירה.

ר' חיים פאלאג'י, משא חיים, מנהגים סי' רי"ג

Minhag is an essential tool in rooting ourselves and our community in authentic Mesora. On the other hand, some things do change. The paradigm of קדם calls for a process of 'chiddush', lead by הם יהיה בימים ההם - ie sensitive and responsive to the needs of the current generation - but which is rooted in the authenticity of the past.

G] MINHAGIM CREATED BY INDIVIDUALS

45. אן נפש כן תשבע לטא בשפתיים להרען או להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם ממנו והוא ידע ואשם לאחת מאלה:

ויקרא ה:ד

Individuals can created personal obligations for themselves beyond those of the Torah.

13. This position is supported by the Pri Chadash OC 496.

14. See Pri Toar (YD 39) by R. Chaim ibn Atar.

15. Rav Moshe Feinstein (OC 3:64) was asked whether one may annul his custom not to eat gebrochts on Pesach. He rules that where someone comes from a community in which people do not eat gebrochts, and moves permanently to a community where they do, they do not need *hatarat nedarim* and may eat gebrochts. If, however, they live in a community in which people DO eat gebrochts, but his family observes an ancestral custom not to eat gebrochts, they are not obligated to accept his family's custom. If they have already began observing the custom on their own since bar mitzva, they may do *hatarat nedarim*. R. Hershel Schachter suggests that a student from a Chassidic family learning in Israel for a year may rely upon the Dagul Mervava (below) and eat gebrochts during his year in Israel. He suggests that this is, in fact, preferable to *hatarat nedarim*.

46. ב וַיִּדְבֹר מִשָּׁה אֶל רְאֵשֵׁי הַמִּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' ג אִישׁ כִּי יִדָּר נָדָר לֵה' אוּ הַשְּׁבַע שְׁבַע לְאִסֹּר אֶסֶר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יִחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה.

במדבר ל"ב-ג

Individuals can also created personal prohibitions for themselves beyond those of the Torah.

47. It starts the sphere of what we have called free-willed legislation ... It opens the possibility for individuals as well as communities and the nation as a whole to establish permanent rules for ensuring the faithful keeping of the dictates of the Torah.

Commentary of Rav S.R. Hirsch - Bamidbar 30:2

48. דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור - אי אתה רשאי לנהוג בהם היתר כדי לבטלן משום שנאמר: לא יחל דְּבָרוֹ.

נדרים פ"א:

Chazal understand that where a person's minhag is to go beyond the requirements of halacha, that minhag is binding upon them as a neder.

49. דברים המותרים והיודעים בהם שהם מותרים נהגו בהם איסור, הוי כאילו קבלו עליהם בנדר ואסור להתירם להם. הלכך מי שרגיל להתענות תעניות שלפני ראש השנה ושבין ראש השנה ליום כיפורים, ומי שרגיל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין מר"ח אב או מי"ז בתמוז ורוצה לחזור בו מחמת שאינו בריא, צריך ג' שיתירו לו. אם בשעה שהתחיל לנהוג היה דעתו לנהוג כן לעולם, ונהג כן אפילו פעם אחת, צריך התרה ויפתח בחרטה שמתחרט שנהג כן לשם נדר. לפיכך הרוצה לנהוג בקצת דברים המותרים, לסייג ופרישות, יאמר בתחלת הנהגתו שאינו מקבל עליו כן בנדר, וגם יאמר שאין בדעתו לנהוג כן אלא בפעם ההוא או בפעמים שירצה, ולא לעולם. אבל הנוהגים איסור בדברים המותרים מחמת שסוברים שהם אסורים, לא הוי כאילו קבלום בנדר.

שולחן ערוך יורה דעה סימן ריד סעיף א

This is brought by the Shulchan Aruch who rules¹⁶ that, before a person takes on a minhag which they know to be beyond the required halacha, they should explicitly state it to be 'bli neder'¹⁷.

- Note that the Chatam Sofer¹⁸ ruled that a minhag undertaken as a neder can be binding on a Torah level!
- As a vow, the poskim debate whether such a minhag can be cancelled by *hatarat nedarim*.¹⁹
- As a temporary measure, some poskim allow the person to breach the custom even without *hatarat nedarim*.²⁰

G1] AN INDIVIDUAL WHO WISHES TO CHANGE THE PSAK THEY FOLLOW

- Where a person's custom was to follow a specific psak on a halachic issue, can they change this to follow a different (more lenient) psak and, if so, do they need to do *hatarat nedarim*?
- Many poskim permit this after *hatarat nedarim*.²¹

16. The Shulchan Aruch follows the position of the Ran (Nedarim 81b) that to be binding on a Torah level the neder must be expressed verbally. As such, a customary practice will be binding on a rabbinic level.

17. Many Acharonim explain that if one explicitly had in mind to accept the behavior, even one time, or if one repeated it three times, it will be considered to be a vow. If one explicitly had in mind NOT to continue this practice, it is not considered to be a vow. The Maharshdam (YD 40) rules that a practice can only become binding if one intended to continue acting in this way. If, however, a person acted in a certain manner for other specific reasons, it will not be considered a neder. For instance, a woman who did not normally daven Ma'ariv but joined a nightly minyan in a camp or school and had no specific intention to continue the practice, would not be bound by it even if she did not explicitly say "beli neder".

18. Shu't Chatam Sofer YD 107 where he argues that the requirement to drink *chalav Yisrael* could be a Torah obligation.

19. The Rosh (Pesachim 4:3) rules that it can be annulled and the Rashba (Shu't HaRashba 1:98) disagrees. Shulchan Aruch (214:1) cites both views, and the Rema rules that it is customary to be lenient.

20. The Shach (YD 214:2) rules one should always do *hatarat nedarim*, even for a temporary breach. R. Yechezkel Landau (Dagul Mervava (YD 214) disagrees and rules that, in extenuating circumstances, one may suspend their minhag without *hatarat nedarim*, as they do not intend to permanently abandon the custom. R. Shmuel Engel (Teshuvot Maharash 7:50) explains that a person never has in mind to accept a stricture upon himself in extenuating circumstances. Therefore, he rules that one who is accustomed to immerse in a mikve daily, but is currently unable to heat the mikve, or to travel to another mikve, does not need to perform *hatarat nedarim*. (See also Shevet Ha-Levi 4:31).

21. The Maharam Schick writes that, while studying in the Chatam Sofer's yeshiva, a student asked the other students to "permit" him (through *hatarat nedarim*) to follow the opinion which permits smoking on Yom Tov, since, before then, he had adopted the more stringent view. He ruled, and the Chatam Sofer agreed, that one may not nullify a vow to accept one halachic opinion over another. Other Acharonim agreed with this position since, in this case, the person did not accept a voluntary stringency but rather had chosen a position on a Torah matter, in which case there is no one who has the authority to permit this. In contrast, R. Moshe Feinstein (Igrot Moshe, OC 2:83) rules that, while a community may not change their ruling, an individual may change his practice after nullifying his vow. In this case, the questioner had been stringent (according to the position of the Rambam) not to use an eiruv on Shabbat. Rabbi Brofsky writes that it is customary to rule in accordance with the view of Rav Feinstein.